

Motion till riksdagen 2023/24:2063

av **Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)**

En kvalitativ cancervård i framkant

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att det ska bli obligatoriskt att även kalla kvinnor över 74 år till mammografi och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för ökade kunskaper om riskfaktorer och riskmodeller för att kunna identifiera kvinnor med hög risk för bröstcancer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i arbetet med att utveckla cancervården bör ta i beaktande det som framförs om mammografiscreening och kvinnors brösttätthet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över den övre åldersgränsen om 65 år för kvinnors rätt att delta i screeningprogrammet för livmoderhalscancer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att introducera fler nationella screeningprogram och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur regionerna kan ges bättre förutsättningar att bedriva cancerforskning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att stärka det hälsoförebyggande arbetet för att motverka cancer och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Cancer är en av de vanligaste dödsorsakerna i Sverige och det finns omkring 200 olika cancersjukdomar i världen. År 2021 insjuknade 68 810 personer i cancer. Av dessa var 32 795 kvinnor och 36 015 män. Bland kvinnor är bröstcancer den absolut vanligaste

formen, medan det bland män är prostatacancer som drabbar flest, men även hudcancer är en av de vanligaste cancerformerna.

Sverige har kommit långt inom cancerområdet och ligger i framkant när det gäller forskning, men mycket finns kvar att göra. För att förebygga cancer är det preventiva arbetet med att arbeta hälsoförebyggande otroligt viktigt, samtidigt som kunskapen om riskfaktorer behöver bli mer lättillgänglig.

För att kunna förebygga dödsfall och hitta tumörer hos de som drabbas krävs att Sverige fortsätter vara ett föregångsland inom forskningsområdet och i att testa nya metoder. Screeningprogram, kallelser och ökad allmänkunskap i samhället är viktiga nyckelfaktorer för ett välmående och friskt Sverige.

Tidöavtalet

Tidöavtalet är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Inom avsnittet för hälso- och sjukvården finns en skrivelse om att cancervården och barncancervården ska utvecklas och förbättras. Särskilda satsningar ska göras på vården och eftervården och i det rehabiliterande arbetet.

Även om svensk cancervård är i framkant skiljer den sig markant mellan regionerna. Inom bröstcancervården är skillnaderna oroväckande stora sett till andel patienter med den vanligaste formen av spridd bröstcancer som påbörjade rekommenderad behandling. Under 2022 var andelen som påbörjade rekommenderad behandling i Norrbotten 2 procent, medan den i Halland var 100 procent.

Även inom prostatacancer skiljer sig vården markant mellan regionerna och väntetiden på operation efter misstanke om cancer kan enligt det nationella prostatacancerregistret vara så stor som 81 till 260 dagar beroende på var i landet du bor.

För att minska de regionala skillnaderna och skapa en patientsäker, jämlik och nära vård i hela landet har samarbetspartierna inom ramen för Tidöavtalet slutit viktiga överenskommelser om en ökad statlig styrning, utvecklad sjukvård i lands- och glesbygd och en ökad samverkan i regionerna. Detta bland annat med en nationell vårdförmedling av var tider för olika behandlingar i olika regioner finns tillgängligt. Detta kommer samarbetspartierna aktivt arbeta med under mandatperioden. Inom Tidö lyfter samarbetspartierna att cancervården och barncancervården ska utvecklas och förbättras och eftervård och rehabilitering lyfts särskilt. Utöver detta är partierna överens om att se över cancerstrategin.

Erbjud mammografi till kvinnor över 74 år

Bröstcancer är kvinnors vanligaste cancersjukdom och cirka 20 kvinnor insjuknar varje dag. Sjukdomen drabbar framför allt medelålders och äldre personer. Chansen att bli botad från bröstcancer har ökat de senaste årtiondena, och det beror främst på att allt fler fall upptäcks tidigt och att behandlingsmetoderna blivit bättre. Varje år kallas 1 050 000 kvinnor mellan 40 och 74 år till mammografiundersökning. 850 000 (81 procent) screenas. Cirka 8 000 kvinnor diagnostiseras med bröstcancer och hos cirka 60 procent har tumören upptäckts tack vare mammografien.

Cancerfonden påpekar att cancer även drabbar kvinnor över 74 år, men att dessa kvinnor i nuläget inte erbjuds mammografi. Under 2014 rapporterades 1 986 fall av

bröstcancer hos kvinnor över 75 år. För att öka även äldre kvinnors deltagande i mammografi är det självklart att kvinnor över 74 år ska få genomgå kostnadsfri screening för att upptäcka bröstcancer. Sverigedemokraterna anser att det bör bli obligatoriskt att erbjuda mammografi även till kvinnor som är äldre än 74 år.

Brösttäteten och mammografiscreening

I Sverige har omkring 40 procent av kvinnorna mellan 40 och 74 år täta bröst och omkring tio procent har mycket täta bröst.

Sverigedemokraterna menar att vi behöver ökade kunskaper om riskfaktorer och riskmodeller för att kunna identifiera kvinnor med hög risk för bröstcancer. Studier framhåller att bland annat rökvanor, alkoholvanor och familjehistoria bör vara kända för att möjliggöra en relevant riskbedömning.

En vanlig mammografi är inte alltid effektiv i det avseendet att upptäcka cancer i täta bröst. Det bör således analyseras vilka metoder som är bäst lämpade för att hitta cancer i täta bröst. Exempelvis är ultraljud, tomosyntes, kontraförstärkt mammografi och magnetkamera effektiva och mer optimala alternativ. Sverigedemokraterna anför att kvinnor i samband med mammografin bör få vetskap om sina bröstets täthet. Vidare ser vi det som angeläget att rutinerna för mammografiscreening som varit standard i 30 år nu ses över för att ta ett ytterligare steg för att förhindra bröstcancer. Dessutom behöver kunskap och information kring brösttäteten och dess riskfaktorer stärkas inom professionen.

Screening av livmoderhalscancer för kvinnor över 65 år

Omkring 32 000 kvinnor får årligen besked om cellförändringar, och närmare 550 kvinnor insjuknar i livmoderhalscancer. Bland kvinnor i åldern 15–45 år är livmoderhalscancer den näst vanligaste cancerformen och cirka 160 kvinnor avlider årligen på grund av denna cancerform. I Sverige kallas alla kvinnor i åldern 23–49 år till screening vart tredje år, och kvinnor i åldern 50–64 vart sjunde år. Kvinnor över 65 år kallas således inte alls idag. Sverigedemokraterna vill att den övre åldersgränsen ses över så att även kvinnor som passerat 65 år blir kallade till screening av livmoderhalscancer, så kallad cellprovtagning.

Prostatacancer

Prostatacancer är Sveriges vanligaste cancersjukdom och drabbar främst äldre män över 70 år, men kan även drabba yngre. Cancerformen är svår att upptäcka tidigt eftersom den ofta inte ger några symptom alls i ett tidigt stadium. Däremot är det likt de flesta cancersjukdomarna större chans att den kan botas ju tidigare man upptäcker den, och det pågår ett arbete med att se över och utveckla metoderna för att kunna upptäcka farliga tumörer. Ofta upptäcks prostatacancer genom PSA-test som är ett blodprov som enkelt kan tas via en vårdcentral.

Omkring 10 000 män per år drabbas av prostatacancer och viss ärftlighet kan finnas. Sverigedemokraterna anser att regeringen bör arbeta för att alla män över 50 år ska kallas till PSA-prov och att de som har två eller flera släktingar som tidigare haft

prostatacancer bör kallas redan från 40 år. Genom förebyggande insatser kan vi rädda liv.

Utöka antalet screeningprogram

För att uppnå en lyckad behandling krävs tidiga insatser. Idag upptäcks en tredjedel av all cancer i ett tidigt stadium och därför måste vården kontinuerligt arbeta med att upptäcka och identifiera sjukdomar så tidigt som möjligt. De svenska satsningarna på regelbundna kallelser till mammografi och cellprovtagning har lett till en minskad dödlighet i bröstcancer och livmoderhalscancer, och därför ska dessa typer av screeningåtgärder där symptomfria individer undersöks i förebyggande syfte utökas.

En viktig satsning är således att introducera fler nationella screeningprogram, såsom prostatacancerscreening. Regeringen bör därför se över möjligheten att introducera fler screeningprogram och ta det i beaktande i det fortsatta arbetet med att utveckla cancer vården i Sverige.

Bättre möjligheter för regionerna att bedriva cancerforskning

Sverige har länge legat i framkant inom cancerområdet, med allt från cancerdiagnos till behandling och rehabilitering. Vi menar att det är viktigt att vi fortsätter vara ett föregångsland och att vi testar nya evidensbaserade metoder. Här spelar forskningen en viktig roll.

Den nationellt finansierade forskningen fungerar relativt väl i Sverige, men det är av stor vikt att även den regionala forskningen som sker på sjukhus av exempelvis sjuksköterskor fortgår. Det är trots allt här forskning om det preventiva arbetet och den kvalitativa omvårdnaden och rehabiliteringen kan göra skillnad. Sverigedemokraterna menar att regionerna behöver ges bättre möjligheter att prioritera forskning och här ser vi att en nationell styrning är viktig.

Ett stärkt hälsoförebyggande arbete

Sverige har goda kunskaper om många riskfaktorer som kan öka förekomsten av ohälsa och att någon drabbas av cancer. Exponering av sol, rökning, övervikt och stillasittande har påvisats ha en negativ påverkan på kroppen och öka risken att utveckla olika cancerformer. Det är därför särskilt viktigt att de redan kända positiva effekterna, som rörelse, hälsosamma matvanor och näringsrikt innehåll, prioriteras inom samhällets alla verksamheter. Ett minskat intag av halvfabrikat bör vara ett mål i sig. Samhällets aktörer, däribland skolan, bör arbeta med att barn ska ges rörelse och frisk luft.

Rökningens hälsorisker är också väl kända, och trots det börjar de flesta som röker redan i tonåren. Det är dock ett faktum att rökningen minskat i Sverige; trots det är det ett fortsatt stort hälsoproblem och omkring 6 000 personer i Sverige drabbas årligen av cancer till följd av rökning och fem av tio dör till följd av rökningen.

Sverigedemokraterna anser att hälsoarbetet bör stärkas i hela landet för en välmående och frisk befolkning.

Carina Ståhl Herrstedt (SD)

Carita Boulwén (SD)

Mona Olin (SD)

Linda Lindberg (SD)

Angelica Lundberg (SD)

Leonid Yurkovskiy (SD)